Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů
Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2025/0136(NLE)

12.1.2025

***

NÁVRH DOPORUČENÍ

k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Rámcové úmluvy Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu jménem Evropské unie
(11361/2025– C10-0183/2025 – 2025/0136(NLE))

Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů
Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Spoluzpravodajové: José Cepeda, Paulo Cunha

Vysvětlivky

*	Postup konzultace
***	Postup souhlasu
***I	Řádný legislativní postup (první čtení)
***II	Řádný legislativní postup (druhé čtení)
***III	Řádný legislativní postup (třetí čtení)

(Druh postupu závisí na právním základu navrženém v návrhu aktu.)

OBSAH

Strana

NÁVRH LEGISLATIVNÍHO USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 4

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....5

NÁVRH LEGISLATIVNÍHO USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Rámcové úmluvy Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu jménem Evropské unie (COM(2025)0265 – C10-0183/2025 – 2025/0136(NLE))

(Souhlas)

Evropský parlament,

– s ohledem na návrh rozhodnutí Rady (11361/2025),

– s ohledem na návrh Rámcové úmluvy Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu (11361/2025),

– s ohledem na žádost o udělení souhlasu, kterou předložila Rada v souladu s článkem 114 a čl. 218 odst. 6 druhým pododstavcem písm. a) bodem v) Smlouvy o fungování Evropské unie (C10-0183/2025),

– s ohledem na čl. 107 odst. 1 a 4 a čl. 117 odst. 7 jednacího řádu,

– s ohledem na doporučení Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů a Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (A10-0000/2025),

1. uděluje souhlas s uzavřením úmluvy;

2. pověřuje svou předsedkyni, aby předala postoj Parlamentu Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států a generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

a) Souvislosti

Rámcová úmluva Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu (dále jen „úmluva“, CETS č. 225) je první mezinárodní právně závaznou smlouvou zaměřenou konkrétně na řízení umělé inteligence (AI). Úmluva má zaručit, aby v každé fázi životního cyklu systému AI byla respektována a chráněna základní práva, demokracie a právní stát, a zajistit, aby žádná činnost tyto hodnoty neoslabovala, a zároveň podporovat prostředí, které podporuje technologický pokrok a inovace.

Příprava úmluvy byla zahájena v roce 2019 výborem ad hoc pro umělou inteligenci, v roce 2022 pokračovala v rámci Výboru pro umělou inteligenci a podílelo se na ní 46 členských států Rady Evropy, řada pozorovatelských států a třetích zemí a 68 mezinárodních zástupců občanské společnosti, akademické obce a průmyslu.

Dne 18. srpna 2022 zveřejnila Evropská komise doporučení k rozhodnutí Rady, kterým se schvaluje zahájení jednání jménem Evropské unie o úmluvě Rady Evropy o umělé inteligenci, lidských právech, demokracii a právním státu podle článku 218 SFEU.

Evropský inspektor ochrany údajů (EIOÚ) ve svém stanovisku 20/2022 z října 2022 uvítal cíl Rady Evropy vytvořit první právně závazný mezinárodní nástroj v oblasti AI, podpořil jednání na úrovni EU, konstatoval soulad s tehdy navrhovaným aktem o AI a zdůraznil, že úmluva by měla posílit základní práva a poskytnout spolehlivá ochranná opatření osobám dotčeným AI.

Úmluva byla přijata Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. května 2024 a byla připravena k podpisu ve Vilniusu dne 5. září 2024. Unie úmluvu podepsala poté, co bylo přijato rozhodnutí Rady (EU) 2024/2218 ze dne 28. srpna 2024 o podpisu úmluvy jménem Evropské unie.

Současně Parlament a Rada dne 13. června 2024 přijaly nařízení (EU) 2024/1689, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (dále jen „akt o umělé inteligenci“), jež bylo zveřejněno v Úředním věstníku dne 12. července 2024 a vstoupilo v platnost dne 2. srpna 2024. Zavádí komplexní rámec založený na rizicích pro vývoj, uvádění na trh, uvádění do provozu a používání systémů AI na vnitřním trhu v souladu se základními právy.

Úmluva se zaměřuje na uplatňování stávajících závazků v oblasti lidských práv, demokracie a právního státu na činnosti v oblasti AI a byla vypracována s přihlédnutím k řadě mezinárodních nástrojů, včetně zásad OECD pro AI, doporučení CM/Rec(2020)1 o dopadech algoritmických systémů na lidská práva, doporučení UNESCO k etice umělé inteligence a Hirošimského procesu skupiny G7 o umělé inteligenci, včetně hlavních mezinárodních zásad skupiny G7 pro AI a Mezinárodního kodexu chování pro organizace vyvíjející pokročilé systémy AI v rámci hirošimského procesu.

Kromě toho úmluva přispívá k ochraně svobodného a zdravého vývoje dětí, které patří mezi skupiny nejvíce vystavené rychlému rozvoji nástrojů založených na AI. Týká se to zejména dialogových systémů a aplikací využívajících AI zaměřených na nezletilé osoby, jejichž psychická, kognitivní a emocionální zranitelnost vyžaduje spolehlivá ochranná opatření. Provádění úmluvy v Unii odráží pevné odhodlání předcházet manipulativním návrhům AI, nepatřičnému ovlivňování a nebezpečné komunikaci s AI, do nichž jsou zapojeny děti,

v souladu s a Úmluvou OSN o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 a obecným komentářem č. 25 (2021) Výboru pro práva dítěte ze dne 2. března 2021 o právech dětí ve vztahu k digitálnímu prostředí.

b) Provádění prostřednictvím právních předpisů EU

Zásady a závazky uvedené v úmluvě jsou v Unii prováděny prostřednictvím soudržného souboru právních předpisů, mezi něž patří zejména:

- akt o AI, který stanoví závazné požadavky na správu dat, technickou dokumentaci, lidský dohled, spolehlivost, kybernetickou bezpečnost, transparentnost a monitorování po uvedení na trh u vysoce rizikových systémů a zakazuje řadu jasně specifikovaných nepřijatelných postupů;

- obecné nařízení o ochraně osobních údajů, které zajišťuje vysokou úroveň ochrany osobních údajů, včetně zavedených zásad ochrany údajů, koncepce záměrné a standardní ochrany údajů a práv fyzických osob, a vyžaduje záruky založené na vyhodnocení rizik, včetně oznámení o porušení ochrany údajů, posouzení vlivu na ochranu osobních údajů u vysoce rizikových zpracování nebo vhodných záruk pro předávání osobních údajů na mezinárodní úrovni;

- *acquis* Unie v oblasti nediskriminace, které zakazuje diskriminaci z celé řady důvodů a je doplněno požadavky stanovenými v aktu o AI na kvalitu údajů a omezování zkreslení u vysoce rizikových systémů;

- odvětvové právní předpisy, včetně pravidel Unie pro bezpečnost výrobků, odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku a politickou reklamu, které spolupůsobí s rámcem aktu o AI založeným na rizicích.

Jednou z obzvláště důležitých spojnic je posouzení dopadů na základní práva, které akt o AI předpokládá u některých vysoce rizikových zavádění AI ze strany veřejných orgánů a subjektů poskytujících veřejné služby. Tato povinnost přímo odráží důraz, jenž je v úmluvě kladen na předběžné řízení rizik a dopadů na lidská práva, demokracii a právní stát.

Úmluva předpokládá požadavky na řízení rizik a dopadů, včetně opakujících se hodnocení skutečných a potenciálních dopadů na lidská práva, demokracii a právní stát. Kromě toho úmluva vyžaduje zavedení dostatečných preventivních a zmírňujících opatření a možnost, aby orgány zakázaly některá použití systémů AI nebo na ně zavedly moratorium.

Podle úmluvy musí být činnosti v rámci životního cyklu systémů AI v souladu s řadou základních zásad, včetně lidské důstojnosti a individuální autonomie, rovnosti a zákazu diskriminace, musí respektovat soukromí a ochranu osobních údajů, zajistit transparentnost a dohled, odpovědnost, spolehlivost a bezpečné inovace. V rámci opravných prostředků, procesních práv a ochranných opatření úmluva předpokládá dokumentaci relevantních informací týkajících se systémů AI a jejich používání a jejich zpřístupnění dotčeným osobám, aby mohly napadnout rozhodnutí přijatá za použití systému nebo na něm v podstatě založená. Úmluva dále vyžaduje, aby skutečně existovala možnost podat stížnost příslušným orgánům a byly stanoveny účinné procesní záruky. V neposlední řadě zakotvuje povinnost upozornit na to, že člověk komunikuje se systémem AI.

Článek 22 úmluvy smluvním stranám výslovně umožňuje přiznat širší ochranná opatření, než jaká jsou stanovena v jejích ustanoveních. Úmluva v praxi funguje jako mezinárodní referenční dokument, zatímco akt o AI a širší *acquis* Unie již stanovují vyšší, podrobnější úroveň ochrany a harmonizace v rámci vnitřního trhu.

Požadavky na transparentnost podle úmluvy mají navíc rozhodující význam pro řešení nově se objevujících hrozeb, jako je zlomyslné vytváření a šíření deepfake, které představují vážné riziko pro důstojnost fyzických osob, důvěru veřejnosti a demokratickou stabilitu. Je nezbytné zajistit, aby systémy AI dodržovaly přísné etické zásady, byly kontrolovatelné a zůstaly v souladu s demokratickými hodnotami, neboť tak bude zajištěna ochrana nejzranitelnějších osob a zabezpečeny volební procesy a integrita veřejné diskuse. Provádění úmluvy v Unií proto přispívá ke kultuře odpovědných inovací, v níž je technologický pokrok zcela slučitelný se společenskou důvěrou, transparentností a zachováním demokratických institucí.

e) Postoj spoluzpravodajů

Spoluzpravodajové považují uzavření rámcové úmluvy za pozitivní posun vpřed v úsilí EU o prosazování bezpečného využívání AI v souladu s lidskými právy. Přijetím úmluvy by EU zakotvila ustanovení aktu o AI a své politiky v oblasti AI do mezinárodně uznávaného, právně závazného rámce, čímž by posílila legitimitu a konzistentnost přístupu založeného na lidských právech. Zajistí tak, že vývoj a zavádění AI budou v souladu se základními evropskými hodnotami a zároveň budou zohledňovat ekonomické nebo tržní aspekty. Úmluva klade důraz na aktivní dodržování lidských práv, demokracie a zásad právního státu a podporuje odpovědné inovace.

Přispívá k prevenci rizik porušování lidských práv a zároveň posiluje důvěru v systémy AI, což má zásadní význam pro přijetí a zavádění inovací ze strany veřejnosti. Úmluva poskytuje rámec, který vyvažuje ochranu základních práv a podporu technologického pokroku. Přijetím úmluvy by se formalizoval závazek EU k bezpečné, etické AI, která je v souladu se základními právy, a zároveň by se zajistily odpovědné inovace v souladu se základními evropskými hodnotami.

Spoluzpravodajové zdůrazňují, že přístup Unie k základním právům v digitální oblasti je zakotven zásadou, že každá osoba má právo na soukromí a ochranu svých osobních údajů, včetně kontroly toho, jak jsou její osobní údaje používány a s kým jsou sdíleny, a že tyto údaje musí být zpracovávány v souladu s jedním nebo více právními základy podle platných pravidel pro ochranu údajů. Osobní údaje zpracovávané pro účely vývoje a provozu systémů AI proto musí tuto logiku dodržovat.

S vědomím, že je to nezbytné a přiměřené s ohledem na důležitou úlohu, kterou EU hraje na mezinárodní úrovni v otázce bezpečného a důvěryhodného zavádění AI, a s ohledem na význam vytváření prostředí příznivého pro inovace a podporujícího její rozvoj, závisí zodpovědné využívání AI v zásadě na společenské důvěře. Spoluzpravodajové uznávají, že AI může přinášet výhody, ale zároveň konstatují, že může být využívána způsoby, které ohrožují demokracii, integritu demokraticky zvolených institucí, svobodu projevu a výkon základních práv. Zdůrazňují, že úspěšné inovace AI a její zavádění jsou podmíněny vybudováním této důvěry a že systémy AI dosáhnou vyšší kvality, budou-li navrhovány při plném dodržování základních práv, včetně ochrany údajů, neboť dodržování těchto zásad zvyšuje spolehlivost a účelovou účinnost AI.

Tato úmluva představuje pro Evropu příležitost vytvořit vizi umělé inteligence, která bude plně v souladu s našimi demokratickými hodnotami a zároveň umožní bezpečné inovace: AI, která posiluje lidskou samostatnost, zachovává volební procesy, chrání zranitelné skupiny a zabraňuje jakékoli formě koncentrace technologické moci neslučitelné s otevřenou společností. Zneužitá AI může zintenzívnit hybridní hrozby, ovlivnit kritické infrastruktury nebo usnadnit automatizované kybernetické útoky. Úmluva uznává, že k řešení těchto rizik v souladu s prioritami Unie v oblasti demokratické odolnosti a strategické autonomie je zapotřebí spolehlivých a přiměřených opatření.

Vzhledem k rostoucímu vlivu generativní AI na rozsáhlé šíření manipulativního obsahu poskytuje úmluva mezinárodní základ pro požadavek na transparentnost, sledovatelnost a odpovědnost kladený na subjekty, jež vyvíjejí a zavádějí systémy schopné ovlivňovat veřejnou diskusi a integritu demokratických procesů.

Spoluzpravodajové dále zdůrazňují, že systémy umělé inteligence, které pro člověka představují vysoké riziko, musí být koncipovány a vyvíjeny tímto způsobem, mimo jiné vhodnými nástroji rozhraní člověk–stroj, aby na ně po dobu jejich používání mohly účinně dohlížet fyzické osoby. Zatímco úmluva takový výslovný požadavek na lidský dohled neobsahuje, akt o AI poskytuje jasný příklad toho, jak lze takový dohled vykonávat. To je důležité mimo jiné v souvislosti se vznikem agentní AI a potenciálním rizikem, které může představovat.

Unie vybízí signatáře úmluvy, aby tento standard globalizovali a zajistili mezinárodní soulad s důvěryhodným přístupem Unie k AI zaměřeným na člověka.

Závěrem spoluzpravodajové konstatují, že uzavření této rámcové úmluvy představuje pozitivní vývoj, který prokazuje odhodlání Unie zabezpečit vývoj a zavádění AI a zajistit, aby činnosti v rámci životního cyklu systémů AI byly plně v souladu s lidskými právy, demokracií a právním státem a zároveň podporovaly technologický pokrok a inovace. Ratifikací této úmluvy Unie prokazuje, že lze vést technologickou revoluci založenou na demokratických hodnotách. Umělá inteligence musí sloužit lidem, posilovat naši otevřenou společnost, upevňovat evropský model založený na lidské důstojnosti, transparentnosti a odpovědnosti a umožňovat bezpečný a stabilní hospodářský rozvoj. Tento Parlament tuto cestu rozhodně podporuje.

S ohledem na výše uvedené spoluzpravodajové doporučují, aby Parlament návrh rozhodnutí Rady schválil.